

DR. SZIGETI IMOLA*

A tárgyalás előkészítésének szerepe a Be.-ben, az előkészítő ülés

1. Bevezetés

2018. évben három új eljárási törvény is hatályba lépett, melyekről általánosságban elmondható, hogy az egyik fő célkitűzésük az eljárás gyorsítása. Igaz ez a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényre is (a továbbiakban: Be.).

A jogalkotó már a törvény preambulumban is rögzíti, hogy az új Be. egyrészt a büntetendő cselekmények hatékony és észszerű határidőn belül lefolytatott eljárásban történő felelősségre vonása céljából jött létre.¹

A büntetőeljárás gyorsítására a már meglévőkhöz képest, számos új jogintézményt (pl.: egyezség a bűnösség beismeréséről) vezetett be a jogalkotó. A tárgyalás előkészítésére, valamint az előkészítő ülésre vonatkozó új szabályok pedig kiemelendők mindezek közül.

Tekintettel arra, hogy a Be. hatályba lépése óta még két hónap sem telt el, és a gyakorlati tapasztalatok kialakulását az ítélkezési szünet is elodázza, mégis fontos számat vetni arról, hogy milyen hatások várhatók a jövőben.

Jelen dolgozat célja elsősorban a tárgyalás előkészítésére és az előkészítő ülésre vonatkozó szabályok bemutatása és elemzése, valamint az eljárás gyorsításának, mint az egyik legfontosabb célkitűzés megvalósulásának vizsgálata a jogintézmény elemzése által.

2. Történeti kitekintés

A tárgyalás előkészítése nem új keletű feladata a bíróságnak. Magyarországon a vádtanácsot a bűnvádi perrendtartásról szóló 1896. évi XXXIII. tc. (I. Bp.) vezette be.² Abban az esetben, ha a bűncselekmény esküdtbí-

róság vagy törvényszék hatáskörébe tartozott, a vádiratot az ügyésznek a vádtanács elnökének kellett megküldenie.³ Ebben a szakaszban a terhelt a vádirat minden pontja ellen kifogással élhetett, amelyek megítélése a vádtanács feladat körébe tartozott.⁴

Az 1921. évi XXIX. törvény már felismerte, hogy a terhelt kifogásolási jogának szűkítése némely esetben indokolt lehet, így a leggyakoribb bűncselekmények esetén, ha első fokon a királyi törvényszék

egyesbíróként járt el, kifogást emelni nem lehetett.⁵ Természetesen ettől függetlenül a terheltnek észrevételezési joga volt.⁶

Az 1946. évi XIV. törvény megszüntette a vádtanács intézményét. A terhelt észrevételezési joga továbbra is érvényes volt, azonban ezeket az észrevételeket már az ügy érdemében döntési jogosultsággal ren-

vizsgálóbíró bármely vizsgálati cselekmény tekintetében kétségei eloszlatása végett a vádtanácsot utasítást kérhet.

112. § A vizsgálatok menetére a törvényszék vádtanácsa ügyel fel. Utasításai a vizsgálóbírákra (109., 110. §) nézve kötelezők.

113. § A vádló, a terhelt és a magánfél a vizsgálóbíró minden intézkedése vagy mulasztása ellen a vádtanácsnál szóval vagy írásban panaszt emelhetnek. A panasz a vizsgálóbírónál, vagy közvetlenül a vádtanácsnál adható be.

A szóbeli panaszról a vizsgálóbíró, illetőleg a vádtanács elnöke, vagy az utóbbinak megbízása folytán törvényszéki albíró, jegyző vagy aljegyző vesz fel jegyzőkönyvet. A vizsgálóbírónál beadott vagy jegyzőkönyvbe mondott panasz a vádtanácsnak huszonegy óra alatt bemutatandó. Ha a terhelt fogva van, panaszáról, valamint arról a kérelméről is, hogy őt panasz felől a vádtanács hallgassa ki, a vizsgálóbíró vagy a kir. ügyész veszi fel a jegyzőkönyvet.

114. § A vádtanács a vádló és a vizsgálóbíró meghallgatása, illetőleg nyilatkozatuknak beszerzése és ha szükségesnek találja, a terheltnek, esetleg a magánfélnek is megidézése és kihallgatása, vagy írásbeli nyilatkozatuk bekívánása után a panasz felett haladék nélkül határoz. E határozat ellen felfolyamodásnak nincs helye. A vizsgálat a vádtanács határozatának meghozásáig is folytatandó. A vádtanács székhelyén fogva levő terheltnek ama kérelme, hogy panaszának előadhatása végett a vádtanács elé vezessék, meg nem tagadható.

115. § A törvényszék vizsgálóbírája köteles a vizsgálatok állásáról és menetéről, a fogva levők ügyeinek és fogságuk tartamának kiemelésével, a vádtanácsnak e célra előre meghatározott üléseiben havonként szóval jelentést tenni. A mennyiben az ügy fontosságánál vagy sürgősségénél fogva szükségesnek találja, máskor is tehet jelentést. A járásbírósnak a vizsgálatot teljesítő bírája e havi jelentéseket írásban küldi be és azokat a vádtanácsban ennek egyik tagja adja elő. A vádtanács bármely tagjának vagy a kir. ügyészség képviselőjének kérésére a jelentés egész szövege felolvasható.

116. § A vádtanács üléseiből a közönség ki van zárva. A vádtanács rendszert zárt üléseiben tanácskozik, melyen csak tagjai lehetnek jelen.

Még azokban az esetekben is, midőn a vádtanács üléseiben hivatalos vagy más egyének meghallgatandók, a vádtanács zárt üléseben hozza határozatát. A kir. ügyészség a vádtanácsnak a 114. § értelmében tartott ülésein és ha a vádtanács meghívja, más ülésein is tartozik jelen lenni; a tanácskozásban azonban nem vehet részt. A vádtanács előtt tartott tárgyalás alkalmával a vádtanács elnökét a főtárgyalás elnökének, a vádtanácsot pedig a törvényszéknek jogai illetik.

³ Belovics Ervin – Tóth Mihály: *Büntetőeljárás jogi*; Harmadik, aktualizált kiadás; Az új, 2017. évi büntetőeljárás törvény tankönyve. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2017. 330. o.

⁴ Belovics Ervin: *Az előkészítő ülés szerepe a 2017. évi XC. törvényben*. In: Molnár Gábor Miklós és Koltay András (szerk.): *Bonus Index. Ünnepi kötet Varga Zoltán 70. születésnapja alkalmából*. Pázmány Press, Budapest, 2018. 39. o.

⁵ Belovics-Tóth: i. m. 330. o.

⁶ Uo. 330. o.

* PhD-hallgató, PPKE JÁK Doktori Iskola

¹ Be. Preambulum

² 110. § A vádtanács a vizsgálat teljesítését fontos okból vagy tulnyomó célszerűségi tekintetektől a székhelyén kívül levő járásbíróra bízhatja.

111. § A mennyiben a halasztás az eljárás célját nem veszélyezteti, a

delkező, első fokon eljáró bíróság, és nem a vádtanács vizsgálta.⁷

Az 1973. évi I. törvény volt az, amelyik a Be.-hez hasonlóan kimondta, hogy a tárgyalás előkészítése az ügyben eljáró tanács, vagy a tanács elnökének feladata.⁸ A büntetőeljárás e szakasza leginkább a vád meg-alapozottságát vizsgálta,⁹ amellet, hogy némiképp segítette a perkoncentrációt. A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: régi Be. vagy rBe.) tárgyalás előkészítésére vonatkozó szakaszaiban is ugyanezen elvek érvényesültek.

3. Nemzetközi vonatkozás

A kontinentális jogrendszerek mellett az angolszász jogrendszerben is megtalálható volt a vádtanács-hoz hasonló, nagy létszámú esküdtekből álló vádszíri. A vádszíri az ítélőbírósággal szemben nem ténylegesen a büntetőügy kimeneteléről döntött, hanem a vádat alátámasztó bizonyítékokat vizsgálta meg, tehát azt, hogy vád alá helyezhető-e a terhelt. Ez egy elengedhetetlen, kötelező szakasza volt az eljárásnak.¹⁰

A francia modell kiemelendő, ami az angolszászszal szemben a választható vád alá helyezésen alapult. Rendszerint három szakbíróból álló tanács a vádemeléssel kapcsolatos kifogásokat bírálta el, de döntéseiknél fontosabb volt a vádemelés aktusa.¹¹

Amennyiben az eljárás vádemelési szakaszba kerül, és az ügyészség indítványozza, a bíróság a tárgyalás előkészítése és megtartása nélkül büntetővégzést hozhatott.¹²

Természetesen a Be. számos megszorítást tartalmaz: háromévi szabadságvesztésnél nem lehet súlyosabban büntetendő a bűncselekmény, az ügy egyszerű megítélésű, a vádlott szabadlábon van, vagy más ügyben tartják fogva, a büntetés célja tárgyalás tartása nélkül is érvényesül.¹³ Éppen ezért a törvény azt is meghatározza, hogy ebben az esetben milyen büntetések kiszabásának vagy intézkedések alkalmazásának van helye.¹⁴ A büntetővégzés intézménye ennél jóval közvetlenebb módon segíti elő az eljárás gyorsítását, mint a tárgyalás előkészítése, ugyanakkor érthető, hogy meghozatalára csak kisebb fajsúlyú bűncselekmények esetén van lehetőség.

Ehelyütt hivatkoznék arra is – ahogy az Farkas Krisztina értekezéséből kiderül –, hogy más európai országokban a büntetőeljárás gyorsításának céljából létezik hasonló intézmény. Németországban a büntetőparancs egy írásbeli sommás eljárást jelent, amikor egyszerűbb megítélésű büntetőügyekben – vétségek esetén – első fokon a helyi bíróság jár el „a bíróság az ügyész indítványára, a terhelt meghallgatása nélkül, kizárólag a nyomozás iratai alapján dönt a büntetőjogi felelősségről.”¹⁵

Olaszországban hasonlóak a büntetőparancs feltételei azzal az eltéréssel, hogy az ügyész csak pénzbüntetés, vagy pénzbüntetésre átváltoztatott szabadságvesztés kiszabását indítványozhatja.¹⁶

Svájcban némiképp eltérő a helyzet ott ugyanis a kantonokra való tekintettel alkotott egységes törvénykönyv szerint a bíróság akkor bocsáthat ki büntetőparancsot, ha a terhelt a nyomozás során ténybeli beismerő vallomást tett, vagy a tényállás egyéb módon megfelelően tisztázott, és a következő szankciók kiszabását elegendőnek tartja: legfeljebb 180 napi tétel pénzbüntetés, legfeljebb 720 óra közérdekű munka, vagy legfeljebb hat hónapig tartó szabadságvesztés.¹⁷

4. Egybevetés a régi Be.-vel

Ha a tárgyalás előkészítésére vonatkozó szabályok törvényen belüli elhelyezkedését vizsgáljuk, nem sokban különbözik az rBe. struktúrájától, hiszen értelemszerűen a bíróság eljárására vonatkozó szabályozás elején találhatóak a tárgyalás előkészítésére, valamint az előkészítő ülésre vonatkozó rendelkezések.

Bár a Be. az rBe. -vel szemben egy felsorolással nyitja meg a bíróság számára az ügyiratok tanulmányozása utáni intézkedések lehetőségét és szükségességét, azonban a részletszabályok összevetése az első pillanatban nem sok eltérést mutat. Az iratok kézbesítésétől mindkét törvény egy hónapos határidőt biztosít a tárgyalás előkészítéséhez tartozó intézkedésekre.¹⁸

Az rBe. szerinti tárgyalás előkészítése inkább csak formálisan létezett: lényegében annyiból állt, hogy a tanács elnöke a tárgyalás megtartásának feltételeinek biztosítására vonatkozó szabályok szem előtt tartásával járt el.

A jogalkotó az új törvénnyel nem változtatott azon, hogy a tárgyalás előkészítési szakában elsősorban a vád megalapozottságának vizsgálata és a tárgyalási feltételek biztosítása zajlik. Ezenfelül azonban igyekezett azt a követelményt érvényesíteni, hogy a megfelelő vizsgálatok és a különböző intézkedések az eljárás gyorsítását is szolgálják.¹⁹

¹⁵ Farkas Krisztina: *Az eljárás gyorsításának lehetőségei a német, a svájci és az olasz büntető igazságszolgáltatásban* (PhD értekezés), Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Miskolc, 2016. 126–128. o.

¹⁶ Farkas: i. m. 137. o.

¹⁷ Farkas: i. m. 132. o.

¹⁸ Hogy ténylegesen melyek ezek, lásd: következő fejezet.

¹⁹ Herke–Fenyvesi–Tremmel: i. m. 264. o.

⁷ Belovics: i. m. 40. o.

⁸ Belovics: i. m. 40. o.

⁹ Uo. 40–41. o.

¹⁰ Herke Csongor – Fenyvesi Csaba – Tremmel Flórián: *A büntető eljárásjog elmélete*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest – Pécs, 2014. 264. o.

¹¹ Herke Csongor – Fenyvesi Csaba – Tremmel Flórián: i. m. 264–265. o.

¹² A tárgyalás mellőzésének új megnevezése a büntetővégzés intézménye.

¹³ Be. 740. § (1)

¹⁴ Be. 740. § (2) A bíróság a büntetővégzésben

a) végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztést, közérdekű munkát, pénzbüntetést, foglalkozástól eltiltást, járművezetéstől eltiltást, kitiltást, sportrendezvények látogatásától való eltiltást, kiutasítást szabhat ki,

b) katonával szemben lefokozást, szolgálati viszony megszüntetését, rendfokozatban visszavetést és a várakozási idő meghosszabbítását is kiszabhat, illetve

c) jóvátételi munkát, próbára bocsátást vagy megrovást alkalmazhat.

Ami az előkészítő ülést illeti, míg a rBe.-ben elsősorban egy lehetőség volt a bíróság számára, hogy előkészítő ülést tartson abban az esetben, ha az ügyész, a vádlott vagy a sértett meghallgatására volt szükség,²⁰ addig a Be.-ben az előkészítő ülés tartása egy kötelező, elhagyhatatlan fázisa az eljárásnak.²¹ Megjegyzem, hogy az rBe. is meghatározott olyan eseteket, amelyekben kötelező volt előkészítő ülést tartani, így

- ha a bíróság a személyi szabadságot elvonó vagy korlátozó kényszerintézkedés (129. §, 137. §, 138. §, 138/A. §, 140. §) elrendeléséről, illetőleg előzetes letartóztatás vagy házi őrizet fenntartásáról határoz, és az indítványban a korábbi határozathoz képest a fenntartás okaként új körülményre hivatkoztak,
- ha a vádirat közlésétől számított tizenöt napon belül a vádlott, a védő vagy a sértett közvetítői eljárás lefolytatását indítványozta,
- a vádlott vagy a védője a tanú különösen védetté nyilvánításának megszüntetését indítványozta.²²

Tekintettel arra, hogy az rBe.-ben csupán szűk körben volt kötelező az előkészítő ülés tartása, a jogalkotó korábban harminc napot biztosított az ülés megtartására.²³ A Be.-ben ellenben már 3 hónapja van a bíróságnak arra, hogy megtartsa az előkészítő ülést.²⁴

A rendelkezések egybevetése után azt a következtetést lehet levonni, hogy célzatát tekintve mindkét törvény szerinti előkészítő ülés egyfajta előzetes vizsgálódás, állásfoglalás kialakítása céljából alkalmazandó, azonban a Be.-ben ez sokkal inkább egy első érdemi mozzanatként fogható fel, mely a tárgyalási szaknak elhagyhatatlan része. Ezzel szemben az rBe.-ben az előkészítő ülés leginkább egy-egy konkrét kérdéskör eldöntésére, vizsgálatára korlátozódott. Az rBe. alapján kizárt volt a tárgyalás befejezése és ítélet meghozatala az előkészítő ülésen, míg ez a Be.-ben meghatározottak szerint lehetséges, ha a vádlott az előkészítő ülésen beismeri a bűnösségét és lemond a tárgyaláshoz való jogáról.²⁵

5. A tárgyalás előkészítésére vonatkozó szabályok

A Be. Tizenharmadik része rögzíti a tárgyalás előkészítésére vonatkozó szabályokat. A bíróságnak mindekelőtt bizonyos intézkedési feladatai vannak a vádirat bírósághoz érkezésétől.

A bíróság az ügy iratainak bírósághoz való érkezésétől a következő egy hónapban a bíróság megvizsgálja az iratokat és amennyiben szükséges/lehetséges dönt:

- az ügy áttételéről,
- az ügyek egyesítéséről vagy elkülönítéséről,

- az eljárás felfüggesztéséről,
- az eljárás megszüntetéséről,
- arról, hogy a vádirat hiányosságainak pótlása iránt az ügyészséget megkeresi,
- kell-e kényszerintézkedésről rendelkezni,
- helye van-e a vádtól eltérő minősítés megállapításának,
- a bíróság tanácsa elé utalásról, illetve
- büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárás lefolytatásáról.²⁶

5.1. Az előkészítő ülés és menete

Ahogy a Be. is fogalmaz, az előkészítő ülés a tárgyalás előkészítése érdekében tartandó, azonban tekintettel arra, hogy a Be. kötelezővé tette a megtartását egyfajta felütesként, a tárgyalási szak nyitányaként is értelmezhető.

Már ekkor körvonalazódik, hogy a vádlottnak és a védőnek mi az álláspontja a váddal kapcsolatban,²⁷ ez pedig előrevetíti a büntetőeljárás irányát.²⁸

Véleményem szerint ez jól példázza, hogy az előkészítő ülés a Be. szerint már sokkal szorosabban kapcsolódik az érdemi tárgyaláshoz, mint az rBe. szerinti előkészítő ülés, mely gyakran csak egy előzetes meghallgatásból állt, míg a Be. szerinti előkészítő ülésen a bűnösség beismerése és a tárgyaláshoz való jogról lemondás esetén akár érdemi döntés is születhet, vagy ha ennek nincs akadálya, a bíróság az előkészítő ülés megtartása után a tárgyalást azonnal kitűzheti, így egyszerűbb megítélésű ügyekben a bűnösség beismerése nélkül is előfordulhat, hogy az előkészítő ülés napján ítélet szülessen.²⁹

Garanciális szabály, hogy az előkészítő ülésen az ügyész és a vádlott jelenléte kötelező, valamint, ha az eljárásban védő vesz részt – függetlenül attól, hogy egyébként kötelező-e a védelem –, az előkészítő ülés a védő távollétében nem tartható meg.³⁰

Amennyiben több vádlottat érintő ügyről van szó, úgy az előkészítő ülést meg lehet tartani minden vádlott esetén külön-külön, ez azonban nem jelenti az ügyek elkülönítését.³¹

Tekintettel arra, hogy a vádlott és amennyiben van, a védő részvétele az előkészítő ülésen kötelező, a bíróság az ülésre megidézi őket, az ügyészséget, valamint a sértettet pedig értesíti, úgy, hogy a kézbesítések az ülés határnapja előtt 15 nappal megtörténjenek.³²

Az előkészítő ülés megkezdésekor a bíróság az alábbiakra figyelmezteti a vádlottat:

- az előkészítő ülésen beismerheti a bűnösségét abban a bűncselekményben, amely miatt ellene vá-

²⁰ rBe. 272. § (1)

²¹ Be. 499. § (1)

²⁰ rBe. 272. § (1)

²¹ Be. 499. § (1)

²² rBe. 272. (2) a)–c)

²³ rBe. 272. § (1)

²⁴ Be. 484. § (1)

²⁵ Be. 504. § (1)

²⁸ Bánáti János – Belegi József – Belovics Ervin – Erdei Árpád – Farkas Ákos – Kónya István: *A Büntetőeljárás törvény magyarázata*. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2018. 595. o.

²⁹ Be. 508. (1)

³⁰ Be. 499. § (5)

³¹ Be. 499. § (6)

³² Be. 500. § (1), (3), (4)

dat emeltek, és a beismeréssel érintett körben lemondhat a tárgyaláshoz való jogáról,

- ha a bíróság a bűnösség beismerésére vonatkozó nyilatkozatot elfogadja, akkor a vádirati tényállás megalapozottságát és a bűnösség kérdését nem vizsgálja,
- ha nem ismeri be a bűnösségét a váddal egyezően, akkor az előkészítő ülésen előadhatja a védekezése alapjául szolgáló tényeket és ezek bizonyítékait, valamint bizonyítás lefolytatását, illetve bizonyíték kirekesztését indítványozhatja,
- az előkészítő ülést követően a bizonyítás lefolytatására, illetve bizonyíték kirekesztésére a Be. 520. §-ának (1)–(3) bekezdéssel ellentétesen előterjesztett indítvány esetén a bíróság a tényállás tisztázásához nem szükséges indítványt érdemi indokolás nélkül elutasíthatja, illetve a tényállás tisztázásához szükséges indítvány eljárás elhúzására alkalmas előterjesztése miatt rendbírságot szabhat ki.³³

Mivel az előkészítő ülésen a vádlottnak kötelező jelen lennie, ha nem jelenik meg, a bíróság a szükséges eszközökkel (elővezetés, elfogatóparancs) biztosítja a megjelenését.³⁴

Ha az előkészítő ülés megtartásának nincs akadálya, először bíróság felhívására az ügyész ismerteti a vád lényegét, megjelöli a vádat alátámasztó bizonyítási eszközöket, valamint indítványt tehet a büntetés vagy intézkedés mértékére, illetve tartamára is arra az esetre, ha a terhelt az előkészítő ülésen a bűncselekmény elkövetését beismeri.³⁵

Ezután a vádlott meghallgatása következik, majd a figyelmeztetések után a bíróság kérdést intéz a vádlotthoz, hogy beismeri-e bűnösségét a vád tárgyává tett bűncselekmény tekintetében.³⁶

A bíróság tagjainak lehetősége van arra, hogy az ügyészhez, a vádlotthoz és a polgári jogi igény tekintetében a magánfélhez kérdést intézzen.³⁷

Amennyiben a vádlott a bűnösségét nem ismerte be valamennyi olyan bűncselekményben, amelyet a vád tartalmaz, akkor a bíróság a vádról egységesen, tárgyalás alapján határoz, ha azonban az elkülönítés egyéb feltételei fennállnak, a bíróság azt az ügyet, amelyben a vádlott bűnösségét beismerte, elkülönítheti és abban az ügyben ítéletet hozhat.³⁸

5.2. Bűnösség beismerése az előkészítő ülés keretében

Amennyiben az eljárás korábbi szakaszában nem születik megegyezés a terhelt és a vád között, a jogalkotó még egy lehetőséget kínál a tárgyalási szak legelején, az előkészítő ülésen, a vádlottnak arra, hogy egy biz-

tosabb és gyorsabb döntés szülessen az ügyében.³⁹ Ez pedig az előkészítő ülésen lefolytatható *eljárás a bűnösség beismerése esetén*. Ahhoz azonban, hogy tárgyalás tartása nélkül döntés születhessen több feltételnek is teljesülnie kell.

Mindenekelőtt az előkészítő ülésen a vádlottnak be kell ismernie a bűnösségét, valamint ebben a körben le kell mondania a tárgyaláshoz való jogáról. Fontos, hogy a beismerésnek mind a vádban szereplő bűncselekmény elkövetésére, mind az anyagi jogi bűnösségre ki kell terjednie.⁴⁰ Mindezt a vádlott úgy teheti meg, hogy tisztában van azzal, hogy a bűnösség beismerése esetén az ügyészség milyen szankciót indítványozott.⁴¹ Tehát a vádlott tudatában van annak, hogy mi az a leg súlyosabb büntetés vagy intézkedés, amit a bíróság megállapíthat, ugyanis a Be. 565. §-ának (2) bekezdése szerint a bíróság ehhez az indítványhoz kötve van.⁴² Ezután a bíróság dönt arról, hogy elfogadja-e a vádlott bűnösséget beismerő nyilatkozatát.⁴³

A bíróság abban az esetben fogadja el a beismerő nyilatkozatot, ha:

- a vádlott e nyilatkozatának természetét és jóváhagyásának következményeit megértette,
- a vádlott beszámítási képessége és beismerésének önkéntessége iránt észszerű kétely nem mutatkozik,
- a vádlott bűnösséget beismerő nyilatkozata egyértelmű és azt az eljárás ügyiratai alátámasztják.⁴⁴

Ha a szükséges feltételek fennállnak, a bíróság a vádlott bűnösséget beismerő nyilatkozatát végzéssel fogadja el, ami ellen nincs helye fellebbezésnek.⁴⁵

Miután a bíróság a vádlottat a büntetéskiszabási körülményekre is kihallgatta, felszólalhat az ügyész, majd a védő is, végül a bíróság ítéletét az előkészítő ülésen meghozza.⁴⁶

Előfordulhat, hogy az ügy az előkészítő ülésen nem intézhető el. Ilyenkor a vádlott és a védő a vádirati tényállás megalapozottságát és a bűnösség kérdését nem érintő bizonyítás lefolytatására és egyéb eljárási cselekményekre vonatkozó indítványt, valamint bizonyíték kirekesztésére vonatkozó előterjesztést tehet. A vádlottnak és a védőnek meg kell jelölnie az indítványok okát és célját, valamint a bizonyíték kirekesztésére vonatkozó indítványnak tartalmaznia kell, hogy a más által előterjesztett bizonyíték milyen okból nem fogadható el. Ebben az esetben, ha a tárgyalás megtartásának nincs akadálya, a bíróság a tárgyalást nyomban megtarthatja.⁴⁷

³⁹ Pataki Bettina: *Az új Be. előkészítő üléséhez kötődő terhelti együttműködés*. Forrás: <https://arsboni.hu/az-uj-be-elokeszito-ulesehez-kotodo-terhelti-egyuttmukodes/>

⁴⁰ Belovics: i. m. 46. o.

⁴¹ Be. 502. § (1)

⁴² Pataki: i. m. <https://arsboni.hu/az-uj-be-elokeszito-ulesehez-kotodo-terhelti-egyuttmukodes/>

⁴³ Be. 504. § (1)

⁴⁴ Be. 504. § (2)

⁴⁵ Be. 504. § (3)

⁴⁶ Be. 504. § (4)–(6)

⁴⁷ Belovics: i. m. 49–50. o.

³³ Be. 500. § (2)

³⁴ Bánáti–Belegi–Belovics–Erdei–Farkas–Kónya: i. m. 597. o.

³⁵ Be. 502. § (1)

³⁶ Bánáti–Belegi–Belovics–Erdei–Farkas–Kónya: i. m. 598. o.

³⁷ Be. 502. § (6)

³⁸ Uo. 598–599. o.

Amennyiben több vádlott közül nem tesz az összes beismerő vallomást és nem mond le a tárgyalásról, valamint, ha egy elkövető esetén a beismerés nem terjed ki az összes vád tárgyává tett bűncselekményre, és az elkülönítés feltételei fennállnak, a bíróságnak lehetősége van arra, hogy az ügyeket elkülönítse. Ha a feltételek nem állnak fenn, az ügyek csak egy eljárásban bírálhatóak el, ezért tárgyalást kell tartani.⁴⁸

A bűnösség beismerése esetén több akadály is felmerül. Egyrészt a Be. nem rögzíti kifejezetten, hogy a bíróságnak van-e lehetősége arra, hogy eltérjen az ügyészség minősítésétől.⁴⁹ A jogbiztonság megkövetelné, és egyébiránt ez is következik a szabályozásból, hogy amennyiben a vádlott beismerte bűnösségét a vád tárgyává tett bűncselekményben, úgy már ne lehessen a minősítéstől eltérni,⁵⁰ ugyanakkor a törvényesség elvét sértené, ha valakit nem az általa elkövetett, vagy súlyosabb esetleg enyhébb bűncselekmény miatt ítélnének el. Véleményem szerint ebben az esetben a bíróság kezében egy eszköz van: nem fogadja el a bűnösség beismeréséről szóló nyilatkozatot és a tárgyalás során helyesbítse a minősítést. A másik probléma az lehet, ha az ügyész nem tesz indítványt a beismerés esetére a büntetésre/intézkedésre, ugyanis nem kötelező elem, valamint, ha a büntetés felső határához közeli indítványt tesz, úgy megghiúsul a bűnösség beismerésének célja, hiszen a terhelt jó eséllyel nem kap kedvezményesebb büntetést vagy intézkedést.⁵¹ Így a vádlott egyáltalán nem lesz érdekelt abban, hogy beismerje bűnösségét, ezért ezeknek a szabályoknak a jövőbeli megvalósítása látszik szükségesnek.

5.3. Eljárás a bűnösség be nem ismerése esetén

A törvény meghatározza, hogy mely esetekben nem fejezhető be az eljárás az előkészítő ülésen, így, ha:

- a bíróság a vádlott bűnösséget beismerő nyilatkozatának elfogadását megtagadja;
- a vádlott megtagadja a válaszadást a bűnösség beismerésének kérdésében;
- a vádlott a bűnösségét beismerte, de a beismeréssel érintett körben a tárgyaláshoz való jogáról nem mondott le.⁵²

Attól függetlenül, hogy a vádlott a bűnösségét nem ismerte be, megjelölheti a vádiratban szereplő azon tényeket, amelyek valóságát elfogadja. Ez a lehetőség szintén az eljárás gyorsítását célozza, hiszen a Be. 163. § (4) bekezdés c) pontja kimondja, hogy azokat a

tényeket nem kell bizonyítani, amit a vádlott, a védő és a vádló is valóságosnak fogad el.⁵³

A Be. 506. § (4) és (5) bekezdése a vádlott és a védő további lehetőségeit taglalja. A vádlott és a védő előadhatja a védekezés alapjául szolgáló tényeket és ezek bizonyítékait, valamint bizonyítás lefolytatására és egyéb eljárási cselekményekre vonatkozó indítványt, továbbá a bizonyíték kirekesztésére vonatkozó indítványt terjeszthet elő (ezzel egyidejűleg meg kell jelölnie az indítvány előterjesztésének okát és célját; valamint a bizonyíték kirekesztésére vonatkozó indítványba bele kell foglalni, hogy a más által előterjesztett bizonyíték milyen okból nem fogadható el, míg a bizonyítás felvételére vonatkozó indítványban meg kell jelölnie, hogy az indítványozott bizonyítás mely tény igazolására irányul).⁵⁴

Ezen indítványokra az ügyész észrevételt tehet és kirekesztésük vonatkozásukban indítványt terjeszthet elő, valamint tizenöt napon belül megjelölheti a vádlott és a védő által előadott azon tényeket, amelyek valóságát elfogadja.⁵⁵

Amennyiben az ügyiratokból kétséget kizáróan megállapítható, hogy a bizonyíték felhasználása a Be.-be ütközik, bíróság a bizonyítékot hivatalból vagy indítványra kirekeszti.⁵⁶

Előfordulhat, hogy az ügy bonyolultsága miatt vagy pusztán az ügy irataiból nem tud a bíróság a bizonyíték kirekesztésének kérdésében dönteni. Ekkor a bíróság a határozathozatal előtt a kirekesztési indítványozott bizonyítékot megvizsgálhatja.⁵⁷

Az előkészítő ülés végén a bíróság többféleképpen dönthet:

- a tárgyalást nyomban kitűzheti, és ha megtartásának nincs akadálya, azt nyomban megtarthatja;
- megállapíthatja a bizonyítás keretét és terjedelmét, valamint a bizonyítás felvételének sorrendjét;
- mellőzheti a bizonyítást az ügyész, a vádlott és a védő által valósnak elfogadott tények tekintetében, valamint az olyan bűncselekmény miatt, amelynek a vád tárgyává tett jelentősebb tárgyi súlyú bűncselekmény mellett a felelősségre vonás szempontjából nincs jelentősége.⁵⁸

6. A tárgyalás előkészítésének egyéb szabályai

A bíróság előkészítő ülés berekesztésétől – ha akkor nem tűzte ki a tárgyalás első határnapját – egy hónapon belül a bizonyítási indítványok megvizsgálása

⁴⁸ Uo. 50. o.

⁴⁹ Pataki: i. m. <https://arsboni.hu/az-uj-be-elokeszito-ulesehez-kotodoterhelti-egyuttmukodes/>

⁵⁰ Belovics: i. m. 48. o.

⁵¹ Pataki: i. m. <https://arsboni.hu/az-uj-be-elokeszito-ulesehez-kotodoterhelti-egyuttmukodes/>

⁵² Belovics: i. m. 51. o.

⁵³ Belovics: i. m. 52. o.

⁵⁴ Be. 506. § (4)–(5)

⁵⁵ Be. 506. § (6)

⁵⁶ Bánáti–Belegi–Belovics–Erdei–Farkas–Kónya: i. m. 605. o.

⁵⁷ Be. 507. § (3)

⁵⁸ Bánáti–Belegi–Belovics–Erdei–Farkas–Kónya: Uo.

mellett kitűzi a tárgyalás határnapját, valamint gondoskodik a tárgyalás megtarthatóságának feltételeiről többek között azzal, hogy kiküldi az idézéseket, értesítéseket.⁵⁹

A tárgyalást főszabály szerint a bíróság hivatalos helyiségében kell megtartani, de bizonyos esetekben indokolt lehet, és ezért a bíróságnak lehetősége is van arra, hogy a tárgyalást az illetékességi területén kívüli helyre tűzze ki.⁶⁰

Szintén az eljárás gyorsítását segítheti elő, hogy a bíróságnak lehetősége van több vagy folytatólagos határnapot is megjelölni, ha az ügy terjedelméből egyértelműen következik, hogy egy tárgyalási napon nem intézhető el.⁶¹

A bíróság a tárgyalásra idézi mindazokat, akiknek részvétele kötelező, úgy, mint a terheltet, kötelező védelem esetén a védőt, valamint szükség esetén a tanúkat, szakértőt, tolmácsot.

Mind az idézéseket, mind az értesítéseket úgy kell kiküldeni, hogy a kézbesítés a tárgyalás előtt legalább nyolc nappal megtörténjen.⁶²

Szintén az eljárás gyorsítását célozva, értesítésben a bíróság felhívja a sértettet, valamint a vagyoni érdekeltet, hogy bizonyítási indítványait haladéktalanul, a tárgyalás előtt tegyék meg.⁶³

A tárgyalás előkészítése során az eljárás megszüntetéséről és a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedésről az egyesbíró vagy a bíróság tanácsa dönt. A Be. emellett konkretizálja: a bíróság tanácsa minden olyan kérdésben határozhat, ami egyébként a tanács elnökének jogkörébe tartozik.⁶⁴

Ennek megfelelően az egyesbíró, valamint a tanács elnöke dönt:

- az ügy áttételéről,
- az ügyek egyesítéséről vagy elkülönítéséről,
- az eljárás felfüggesztéséről,
- az eljárás megszüntetéséről,
- arról, hogy a vádirat hiányosságainak pótlása iránt az ügyészséget megkeresi,
- kell-e kényszerintézkedésről rendelkezni,
- helye van-e a vádtól eltérő minősítés megállapításának,
- a bíróság tanácsa elé utalásról, illetve
- büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárás lefolytatásáról.⁶⁵

A Be. azt is nevesíti, hogy melyek azok a feladatkörök, amelyekben bírósági titkár is eljárhat a tárgyalás előkészítése során:

- az ügyek áttétele,
- az ügyek egyesítése vagy elkülönítése,

- a vádirat hiányosságainak pótlása iránt az ügyészség megkeresése,
- a Be. 478. §, és 488. § (1) bekezdés a)-b) és e)-g) pontja, valamint a (2) bekezdés szerinti eljárás felfüggesztése,
- az vádirat közzlése, idézés és értesítés,
- intézkedés eljárási cselekmény elvégzése végett,
- előkészítő ülés, tárgyalás kitűzése, elhalasztása.⁶⁶

Főszabálynak megfelelően az elsőfokú bíróság ügydöntő határozata ellen fellebbezésnek van helye a másodfokú bírósághoz. A nem ügydöntő végzések ellen szintén lehet élni fellebbezéssel kivéve azokat az eseteket, amikor ezt a Be. kizárja.⁶⁷ Kizárt a fellebbezés a tárgyalás előkészítésének körében:

- az eljárás 488. § (1) bekezdés a)-b) pontja, valamint a 489-490. § szerinti felfüggesztése, valamint a 489-490. §-ban meghatározott eljárás kezdeményezéseire irányuló indítvány elutasítása;
- a felfüggesztett eljárás folytatásának elrendelése;
- a vádirat hiányosságainak pótlása iránti intézkedés vagy ennek megtagadása;
- a határozat tudomásulvételét követően tett jogorvoslati nyilatkozat elutasítása ellen.⁶⁸

7. Összegzés

Álláspontom szerint a tárgyalás előkészítésére vonatkozó szabályokkal, valamint az előkészítő ülés kötelezővé tételével és azon a bűnösség beismerésének és a tárgyalásról való lemondás lehetővé tételével a Be. utat enged annak, hogy a büntetőügyek észszerű határidőn belül befejezhetőek legyenek.

Bár a bűnösség beismerését az előkészítő ülésen akár egyfajta egyezségként is értékelhetjük, azzal a kikötéssel, mely szerint a bíróság nem szabhat ki súlyosabb büntetést, valamint nem alkalmazhat súlyosabb intézkedést, mint ami az ügyészi indítványban szerepel, mégis valószínűsíthető, hogy ebben az esetben a vádlott hátrányosabb helyzetbe kerül, mintha a nyomozati szakban kötne egyezséget a bűnösség beismeréséről.

Bár a rendelkezésekből kiolvasható, mégis indokolt lenne annak kifejezett rögzítése, hogy beismerés esetén a bíróságot az ügyészség minősítése köti.

Az előkészítő ülés gyakorlati szerepe attól is függ majd, hogy az ügyészség a tárgyalási szakra való tekintettel nem fog-e a büntetések és az intézkedések felső határaihoz közeli indítványokat tenni, ugyanis ebben az esetben a terhelt vitathatatlanul kevésbé lesz motivált a beismerés megtételében.

Bár elősegítheti a perkonzentrációt, a bizonyítási indítványok előkészítő ülésen való megtétele – majd az ezután tett indítványok szankcionálásának kilátásba helyezése – álláspontom szerint sértheti a szabad bi-

⁵⁹ Belegi József (szerk.): Büntetőeljárás jog. Kommentár a gyakorlat számára. II. HVG ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Harmadik kiadás. Budapest, 2018. 1019. o.

⁶⁰ Belegi (szerk.): i. m. 1019–1020. o.

⁶¹ Be. 509. § (3)

⁶² Be. 510. § (5)–(6)

⁶³ Belegi (szerk.): i. m. 1022. o.

⁶⁴ Uo. 1024. o.

⁶⁵ Be. 484. § (1)

⁶⁶ Belegi: i. m. 1024. o.

⁶⁷ Uo. 1025. o.

⁶⁸ Belegi (szerk.): i. m. 1026. o.

zonyítás elvét. Alapvetően a gyakorlatban előfordulhat, hogy – nem az eljárás elhúzása céljából – a védelemnek egyéb taktikai okokból érdekében áll a bizonyítékoknak a tárgyalás meghatározott pontján történő becsatolása, beszerzésének indítványozása. Ennek a lehetőségnek meggátolásával a véleményem szerint a jogalkotó – bár gyorsítja az eljárást –, de megnehezíti azt, hogy az eljárásban résztvevők szabadabban mozogjanak a bíróság előtt lefolytatott bizonyítás során. Természetesen előfordulhat, hogy ez a gyakorlatban mégsem fog teljes egészében így alakulni, hiszen a szankcionálás opcionálissá tételével a jogalkotó ezt a bírói döntésre bízta. ■

Felhasznált irodalom

- Bánáti János – Belegi József – Belovics Ervin – Erdei Árpád – Farkas Ákos – Kónya István: A Büntetőeljárás törvény magyarázata, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2018.
- Belegi József (szerk.): Büntetőeljárás jog. Kommentár a gyakorlat számára. II. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Harmadik kiadás, Budapest, 2018.
- Belovics Ervin – Tóth Mihály: Büntetőeljárás jog; Harmadik, aktualizált kiadás; Az új, 2017. évi büntetőeljárás törvény tankönyve. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2017.

- Belovics Ervin: Az előkészítő ülés szerepe a 2017. évi XC. törvényben, In: Molnár Gábor Miklós és Koltay András (szerk.) Bonus Iudex. Ünnepi kötet Varga Zoltán 70. születésnapja alkalmából. Pázmány Press, Budapest, 2018.
- Farkas Krisztina: Az eljárás gyorsításának lehetőségei a német, a svájci és az olasz büntető igazságszolgáltatásban (PhD-értekezés), Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Miskolc, 2016.
- Herke Csongor – Fenyvesi Csaba – Tremmel Flórián: A büntető eljárásjog elmélete. Dialóg Campus Kiadó, Budapest – Pécs, 2014
- Király Tibor: Büntetőeljárás jog. Osiris Kiadó, 2003. [https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_buntetoeljarasi_jog/ch17.html]
- Pataki Bettina: Az új Be. előkészítő üléséhez kötődő terhelti együttműködés. <https://arsboni.hu/az-uj-be-elokeszito-ulesehez-kotodo-terhelti-egyuttmukodes/>

Jogsabályok

1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról
2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról

NEMZETEK FELETTI BÜNTETŐJOG AZ EURÓPAI UNIÓBAN

SZERZŐ: **Békés Ádám**

LEKTOR: **Belovics Ervin**

„Valamely nemzet jogi kultúráját meghatározza általános kultúrája, történelmi tradíciói, az a politikai rendszer, melynek uralma alatt él, illetve élt, a külállamok iránti nyitottsága. A jogi kultúra keretében kerülnek megalkotásra a törvénykönyvek; ezek visszahatnak a jogtudományi gondolkodásra, a rendszeralkotásra, a módszertanra és a fogalomképzésre.”

Békés Imre

A témában megjelent monográfiák, illetőleg mélyreható tanulmányok javarészt a Lisszaboni Szerződést megelőző esztendőben íródtak, így a szerző abban a kivételes helyzetben volt, hogy a Lisszaboni Szerződést követően szólalhatott meg. Békés Ádám feltárja az Európai Unió sajátos felépítéséből és működési rendszeréből eredő jellegzetességeket, bemutatva a közösségi jog szerves fejlődésének büntetőjogra gyakorolt hatását, továbbá az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlatának egyes aspektusait. Ennek eredményeként mindinkább igazzá válik, hogy a jogfejlődés a nemzetek feletti büntetőhatalom irányába halad és az uniós jog ismerete nélkül nem lehet biztonsággal egy ügyben sem tanácsot adni, sem pedig dönteni, mert a már megszerzett rutin értéke az uniós jog előretörésével exponenciálisan erodálódik.

Ára: 6000 Ft

WEBES VÁSÁRLÁS
-5%